

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

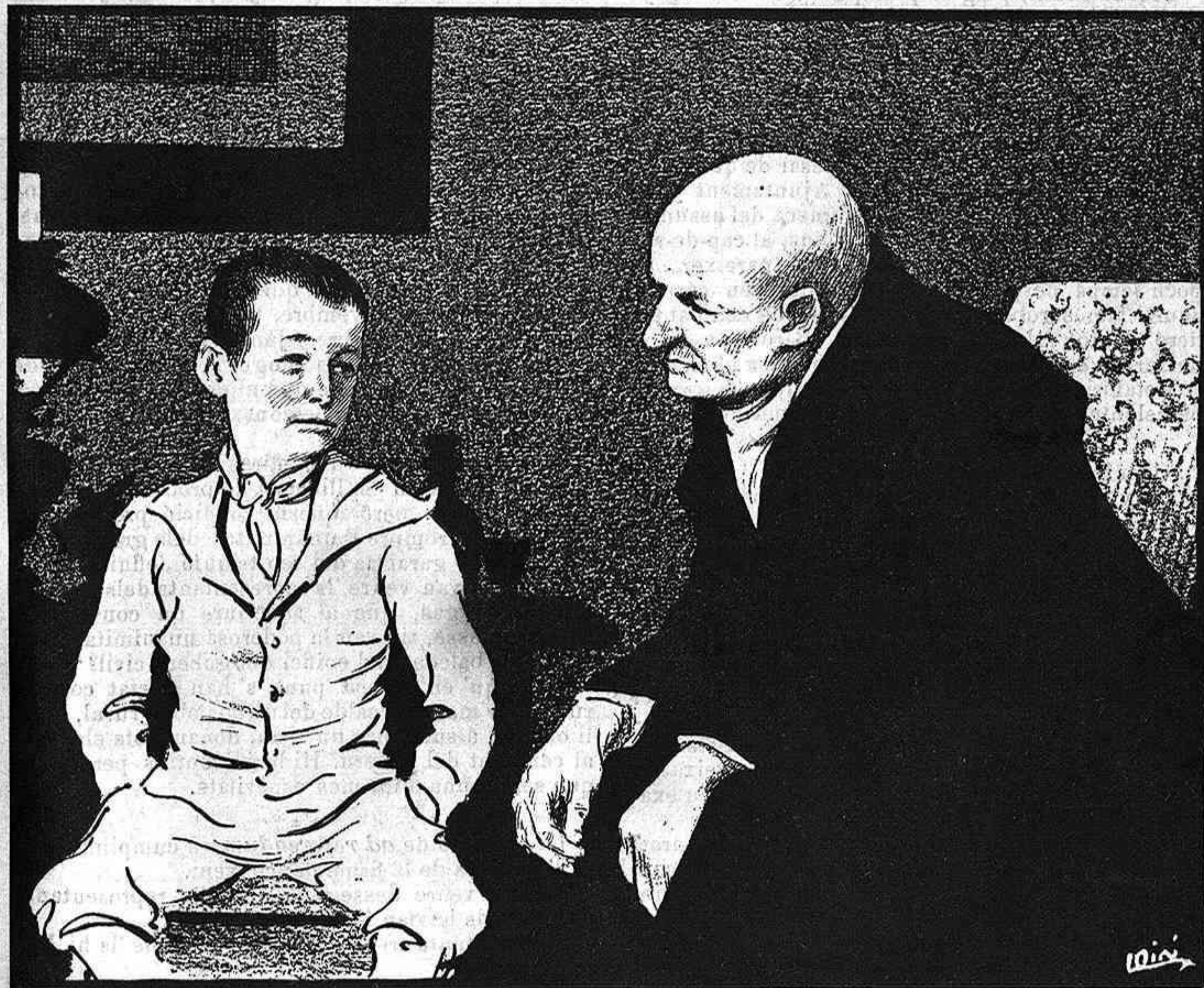
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto Rico, 4.—Extranger, 5

LO NOU PLAN D' ENSENYANSA

—¿Qué 'n diu el mestre de tantas asignaturas novas?
—Que 'l farán tornar tarumba.
—¿Y tú?
—Jo ja m' hi he tornat.

CRONICA

La solució que sobtadament ha tingut la qüestió del gas forma un contrast molt viu ab la que va tenir vint anys enrera la *huelga* de consumidors del mateix fluit. Veritat es que vint anys enrera exercia 'l govern de la provincia 'l famós D. Cástor Ibáñez de Aldecoa, qu'era un gall ab esperons y molta cresta; pero no es menos cert que 'ls gremis, en aquells días, sabían ahont tenían la má dreta, anavan perfectament units, y forts en la rahó que 'ls assistía, no passavan per menos que per obtenir completa victoria, com, en efecte, al últim la varen alcansar.

D. Cástor ab totas sas pretensions de home enérgich y tossut se donava als dimonis del infern, davant de la resistència passiva dels botiguers. Cada día, á posta de sol, quan ell hauría volgut que s'encengués el gas, li tiravan la porta pels nassos, y la ciutat se quedava á las foscas. En l' obscuritat no brillavan mes que 'ls ulls del governador inflamats de rabia.

—Si á lo menos—deya—sortissen al carrer á moure gresca, en un tancar y obrir d' ulls els trinxaría. Pero, no senyor, se tancan á casa seva, y desde darrera de las portas s' están rihent de mí.

Y no tenint á má als industrials, D. Cástor s' esbrava ab la premsa periódica, fentnos veure 'l pelegrí á copia de multas, denuncias y suspensions y ab la prohibició absoluta de cridar els números pels carrers, porque—com deya—de la vía pública ell n' era l' amo. Y ja que 'ls botiguers apagavan el gas, D. Cástor pretenía apagar la llum de la publicitat.

Traball inútil, puig la premsa forta ab l' apoyo de l' opinió, s' defensava ab brío, de manera que may s' ha vist ni mes poderosa ni mes respectada.

Vels'hi aquí com un petit dissentiment de carácter local, que tenia per causa l' empenyo del Ajuntament *impopular* de percibir un reduhit impost sobre 'l consum del gas, va anar prenent las proporcions de un gran conflicte. Apesar de que 'l govern se va fer seva la causa del Ajuntament y de que las Corts van ocupar-se llargament del assumpto armantse empenyadas discussions, al cap-de-vall va triunfar el poble. L' impost va desapareixer... y poch temps després era rellevat del seu cárrech aquell famós governador, aquell gall de combat tan fiero que tot volia atropellarho. A Barcelona hi va deixar els esperons y la cresta. Y fins las plomas.

Metafóricament, se pot ben dir que 'ls gremis barceloníns varen rustirlo en un fogonet de gas.

¡Cóm han cambiat els temps!

Avuy se quedan las cosas á mitj fer, porque avuy tot degenera en bunyol, porque tot s' ha abaixat, las agallas dels que governan y 'ls caràcters dels governants... Tot s' ha baixat, menos el preu del gas.

L' últim conflicte—tothom ho sab—no tenia per causa 'l recárrech de un deu per cent, decretat pel govern, contra 'l qual ningú deya res, sino l' augment inconsiderat de sis céntims que després van reduhirse á quatre, imposat per las companyías, per la rahó poderosa del porque sí. Contra aquest gravámen tan injust com inoportú varen protestar els gremis, adoptant unánimement l' acort de deixar de gastar un fluit que no 'ls convenia pel seu preu exageradíssim.

¿No estavan, per ventura, en lo seu perfecte dret?

No hi ha lley que puga obligar á ningú á ser consumidor de un article, quan, per una rahó ó altre, no li convé consumirlo.

La *huelga*, donchs, naixia forta, ab l' unanimitat

del gremis, sense que 'l fet de apagar metxeros y tancar botigas, afectés poch ni molt al ordre públich. ¿A qué venia, donchs, aqueixa especie de inquietut y de formigó de que certas autoritats varen sentirse possehidas desde bon principi?

S' ha dit, ignoro ab quín motiu, que 'l govern de Madrit no las tenia totas, sens dupte porque ab la fosca produhida per la *huelga* del gas, en Sagasta y 'ls seus companys de tiberi, ho comensavan á veure tot negre... per quant els malehits gremis, á mes de la qüestió del alumbrat, en distintas ocasions s' havian ocupat també de la dels impostos de guerra... y aquesta sí que porta qua.

Siga lo que 's vulga, es lo cert, que 's va veure sempre per part del Sr. Larroca un prurit especial de voler intervenir en l' assumpto en sentit conciliador. Ja desde 'l comensament va oferirse, y recordo que la representació dels gremis en termes molt cortesos li va donar las gracias, suplicantli que no 's molestés.

¿Qué va passar mes tart porque aquells bons senyors anessin com uns burinots á cremarse las alas en los quinqués del despaig del Sr. Larroca?

Cuidado que la qüestió del gas plantejada á Barcelona, venia enrobustida per l' exemple de Valencia. Allá, com aquí, las empresas havian tractat de fer un punt dels seus; pero allá 'l públich ab la seva actitud enérgica va desarmarlas. De res va servir allá l' argument de la carestia del carbó de pedra: las empresas varen perdre 'l plet ab costas y tot, estant las costas representadas per la supressió dels 25 céntims mensuals que per la conservació del contador venia exigintse (com aquí s' exigeix també) de cada un dels abonats, socalinya qu' en conjunt deu representar al any una cantitat importantíssima.

Quan Valencia donava aquest exemple de virilitat, coronat per la fortuna; quan las empresas de gas valencianas, que per cert no déuhen pas trobarse en millors condicions que las de Barcelona, cedían á tot y á tot s' avenían per restablir la normalitat interrompuda, es quan aquí 'ls representants dels gremis suscribían la transacció que ja coneix tothom, y que no es mes que un *pastitxo* mal amasat que 'l diable que se 'l menji.

Perque alló de reconeixer que las empresas pugan cobrar el gas al preu que volen, durant los mesos de octubre y novembre, tornant al preu antich durant els de desembre y janer, y quedant en llibertat de fixar el que 'ls dongui la real gana desde 'l primer de febrer, es lo que ningú podia esperar-se de la formalitat de las personas que als gremis representavan.

Cert que l' acort va péndres *ad referendum* y deixant á cada hú en llibertat de procedir com millor li semblés: pero aquesta condició precisament ha vingut á rompre l' unanimitat dels gremis, que era la millor garantia del seu triunfo definitiu.

¿Cóm no van veure 'ls representants dels consumidors de gas, que al suscriure un conveni de aquesta classe, tiravan la poderosa unanimitat gremial pels balcons del edifici del govern civil?

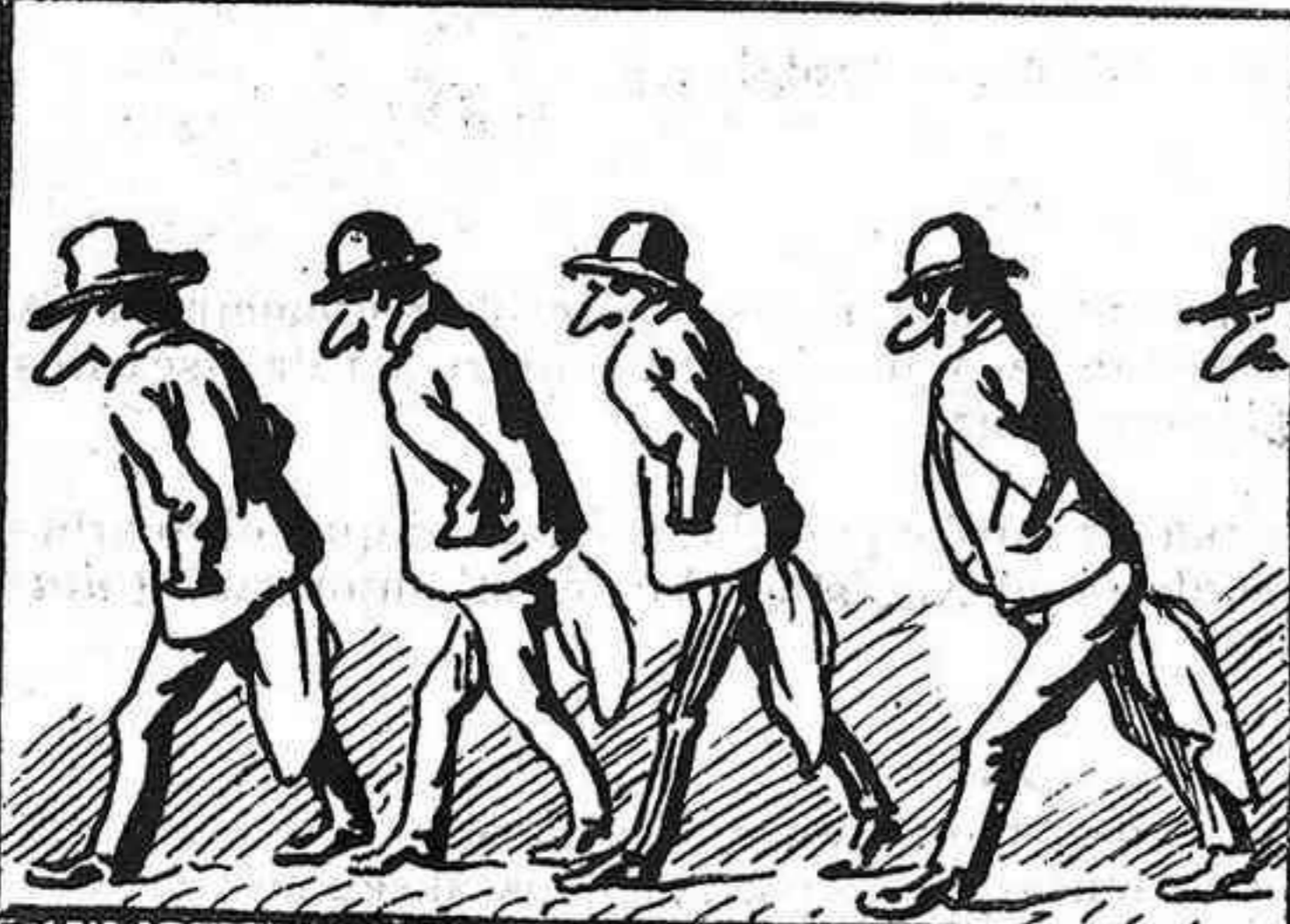
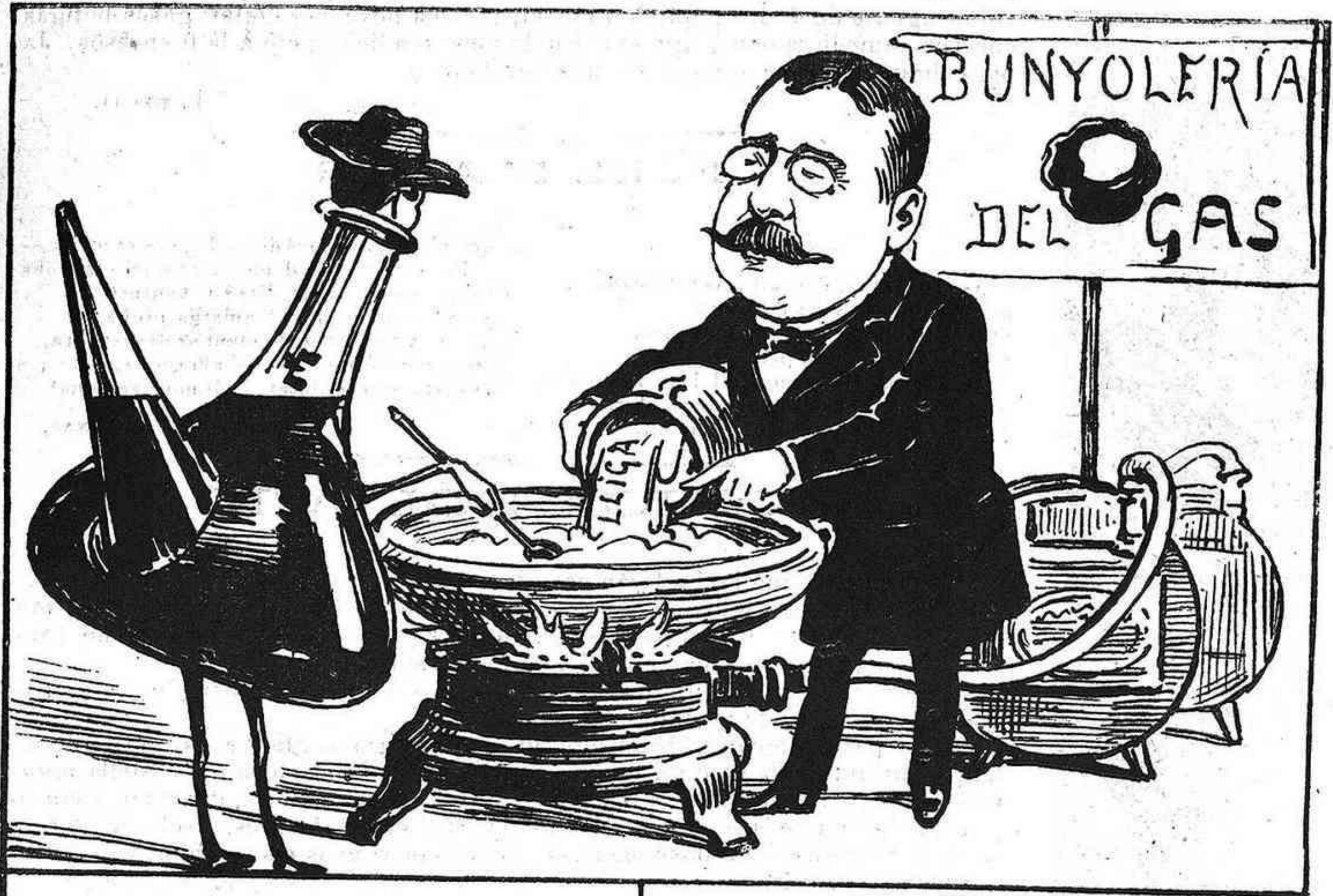
Vaja, qu' en aquest punt, s' han portat com el rústech y manso arcalde del últim poblet rural, quan li obligan á suscriure un' acta, donant tots els vots al candidat del govern. Hi havia motius per creure que serían una mica mes espavilats.

La condició de *ad referendum* va complimentarse l' endemá de la firma del conveni.

Y 's va veure desseguida, que 'ls representants dels gremis havían fet una etzagallada.

Cent vuitanta tres eran els gremis que 'ls hi ha-

BUNYOLS GREMIALS

—¿Aboco?
—Sí: jo ja remenaré, y... (á veure si s' ho empassan.

vían otorgat la seva representació: no passaren de cent dinou els que assistiren á la reunió. Y de aquests únicament cinquanta nou aprobaren la conducta de la comissió executiva. De cent vuitanta tres qui 'n treu cinquanta nou, queda un remanent de cent vintiquatre.

¡Molt mes dels dos tersos del briós contingent representat per baixas, degudas evidentment á la demoralisació, al fastidi ó al fástich!

Un dels assistents á la reunió [que va abstenirse de votar per no acabar d' enfondir diferencias y d' engrunyar antagonismes, ho deya ab frasse gráfica:

—Aixó es la segona edició de la capitulació de Santiago de Cuba.

Ni mes ni menos.

Els gremis representan al exercit espanyol vensut, humillat, víctima de la infecció del dissentiment y de la falta de acort é inteligencia. Las companyías de gas fan el paper dels insurrectes: son el Máxim Gómez y'l Calixto García, que ab lo triunfo dels yankees *algo van ganando*. En Sampson está personificat pel Sr. Larroca.

Bé podía desde que hagué lograt la seva, enviar un despaig del següent tenor á n' en Mac-Kinley del tupé:

LO CARRER DE LA CADENA: —D' aquests bunyols jo no 'n tasto, Y la comissió del gas se 'n torna ab un pam de nas.

CARRERAS DE BIOLICLETAS

«Terminat lo conflicte del gas. Per medi de una hábil maniobra l' enemich ha arbolat bandera blanca. Tant bon punt suscrita capitulació, he enviat un núvol de agents de ordre públich á escampar bona nova per ciutat: gasos botigas encesos immediatament, ignorant condicions rendició, pero á la fi encesos. Ja pot cobrar impostos guerra. Gremis reventats.»

P. DEL O.

FOLL D' AMOR

SONET

Ayma tant un donzell á sa estimada,
que per ella sa vida donaria;
oblidarla un instant, cá, no podria
y fins sa imatge veu per tot grabada.

L' amor d' ella es per ell joia preuhada,
que per tot l' or del mon no cambiaria
y espera ab gran anhel lo felís dia

que ab goig li podrá dir:—Esposa aymada.—
Pero en brassos d' un altre un jorn la troba
robantli pau, amor, ditxa y ventura
y veyent ab horror, l' amarga proba
que causa en breu moment sa desventura,
¡com fera sobre d' ella s' abrahona,
la mata, sense pietat, y ell mort se dona!

FRANCISCO LLENAS.

BONICA SOLUCIÓ

¿Me prometen que no ho farán corre?

Sols ab aquesta condició m' atreveixo á explicárlosho, perque després tot son compromisos, y en els temps que corrém no 's pot dir d' aquesta aygua no beuré ni d' aquests regidors no m' hauré de valdre.

Perque, 's tracta de regidors, membres actíus del municipi barceloní y personas, com veurán, de fecunda iniciativa.

Cóm y per quín conducto hi sapigut lo que vaig á cortarlos, es inútil que m' ho preguntin: no 'ls ho diré, ni que m' prometessin una poma (en castellá *manzana*) de casas al Ensanche. Conténtinse ab escoltar l' historia, divertida y curiosa com tot lo que 's refereix al nostre Ajuntament, y després, á solas y ab tota reserva, tréguinne las conseqüencias que mes oportunas els semblin.

¿Puch comensar?

LOS LECTORS (á coro):—Sí senyor! massa tarda!

—Donchs comensém.

**

Son dos concejals: l' un se diu...

Ja veurán. ¿Fem una cosa? ¿Inventém dos noms qualsevols y donémne un á cada interessat?. Vostés no hi perdrán res y jo m' estalvío un remat de disgustos y hasta potser un *lance*. ¿M' ho permeten?

—Sí, home!

—Ab permís, donchs. No podrán dir que 'm preneh llibertats ni que obro arbitrariament. ¿Vostés no s' hi conforman? No 's fa. ¿Vostés m' autorisan? *Cumplase la voluntad nacional*....

¿Anémhi?...

**

Son dos concejals: l' un se diu don Pau; l' altre, don Pere.

Don Pau ... (un ó altre ha de comensar) agafa per la solapa al seu company de corporació y llensa un profundíssim suspir.

—¡Ja ho veu!

—Desde aquí 's veu tot.

—¡Y tal, home!.... Perque suposo que 's deu referir á....

—Sí senyor.... Tants esforços per ser elegits concejals, tantas anadas y vingudas al cassino, tantas visitas á don....

—Es lo que jo pensava avuy. Aixó es intolerable. Jo no soch bo per aquestas cosas.

—¿Per quinas?

—Per las que vosté sab tan bé com jo.

—Vol dir la murmuració pública, 'ls atachs dels diaris, la investigació dels enemichs....

—Exactament. Jo sempre m' havia figurat que, un cop elegit regidor, podría administrar los bens de la ciutat ab zel é interés, sense haver de donar á ningú compte dels meus actes.

—Es lo mateix que 'm creya jo. El meu ideal era empedrar carrers ab tota independència, fer marxar el matadero lliure de fiscalisació y recaudar los consums lluny de intervencions molestosas.

—¿Que 's presenta una subasta important?

—()bras els plechs y adjudicas el servey á la proposició mes ben argumentada.

—Mira, aquell ja es á la segona volta ...

—Y aquell altre á la segona tamborella

INTERIORITATS

—¿Que no pensas ab el meu sombrero?
 —No, noya: altra feyna tinch en pensar lo que deurá fer la comissió de París ab aixó de las Cubas.

—¿Que hi ha vacant l' inspecció d' un mercat?
 —Se dona al regidor que n' es mes digne.
 —¿Que s' ha de fer un viatge á Madrid?
 —Se fa á tot gasto sense reparar en petitesas.
 —¿Que hi ha un plano que no serveix de res?
 —Se compra per xeixanta mil duros.
 —¿Aquesta era la pintura que de la concejalía 'm feya!
 —Y jo! Exactament igual! Sembla que 'ns ho hagüem copiat l' un del altre.
 —Avuy, ja ho pot veure. No hi ha barceloní que

—¿Qué ha de ser! Magnífica! Cada diari, avants de sortir, á la censura de l' arcaldía. ¿Parlas dels municipals? ¡Fora! ¿Dius que tal casa s' edifica trencant l' alineació? ¡Tatxat! ¿Asseguras que l' arcalde?... ¡Cop de llapis roig! ¿Deixas entendre que un concejal?... Suprimet l' article.... ¡Veuria com llavors ningú s' ocuparia de nosaltres ni 's recordaria de que l' Ajuntament fos al mon!...
 —Y bé: ¿per qué no ho fem? L' idea 'm sembla preciosa.
 —Tot seria que 'l general ens ho concedís.

no 'ns vigili y 'ns segueixi 'ls passos. ¿Se parla de consums? Vingan els llibres.

—Y á contar céntim per céntim lo que s' ha recaudat.

—¿Se fa alguna expropiació? A apamar escrupulosament el terreno que s' adquireix.

—Y á mirar si se 'n conta un centímetro de mes ú un de menos.

—Bé, no; contarne de menos, ja no es tan fácil.

—De totas maneras, confessi que aixís no hi podém seguir. ¡Titularnos *ilustríssims*... y no treurens ni un sol moment l' ull de sobre.

—Aquest modo d' administrar no dona gust. ¡Ni á las criadas se 'ls repassa 'l compte ab tanta escrupulositat.

—Bueno; sigui franch ¿quí 'n té la culpa d' aixó? La premsa.

—Es la pura veritat. Si la premsa no parlés de nosaltres ni 's fiqués en la nostra corporació, ningú s' enteraria de res, ni 's crearia aquesta atmósfera que acaba per asfixiarnos.

—No sossega un moment. L' Ajuntament aixó, l' Ajuntament alló, l' Ajuntament prepara naps, l' Ajuntament amaneix cols... Y vinga desacreditarnos....

—Y fernos mal veure.

—Y exposarnos á la pública murmuració.—
 Don Pau baixa la veu.

—¿Sab qué pensava jo? ... Lo gran cop seria tapar la boca dels diaris.

—Ja ho dñu, pero ¿cóm?

—¿Cóm ho ha fet en Sagasta.... De la mateixa manera qu' ell.

—¿Establint la censura?

—Sí senyor, y en la forma mes estreta y rigurosa.

—No es mala idea!

—¿Qué ha de ser! Magnífica! Cada diari, avants de sortir, á la censura de l' arcaldía. ¿Parlas dels municipals? ¡Fora! ¿Dius que tal casa s' edifica trencant l' alineació? ¡Tatxat! ¿Asseguras que l' arcalde?... ¡Cop de llapis roig! ¿Deixas entendre que un concejal?... Suprimet l' article.... ¡Veuria com llavors ningú s' ocuparia de nosaltres ni 's recordaria de que l' Ajuntament fos al mon!...
 —Y bé: ¿per qué no ho fem? L' idea 'm sembla preciosa.
 —Tot seria que 'l general ens ho concedís.

LOS GITANOS Y 'L CABALL,

—No 'ns ha clissat, Ley! ¡Ja es nostre!

—Ara, una bona capa de pintura negra... y 'l diable que 'l conegui.
—Bonica bestial...

—Y d' un color qu' enamora ¿eh?

—¿D' ell depén? Demá organisarém una comissió y anirém á trobarlo. ¡L' Ajuntament, indiscutible! é inviolable! ¡Quína delicia!

Verdaderament, si 'l projecte dels dos regidors arriba á realitzar-se, estar á casa la Ciutat será com estar á cal sogre.

¡Las mans deslligadas y la prempsa muda!
¡Alsa, pilili!

A. MARCH.

¡APA, BUENAS SENYOR MAURI!

(LLETRETA D' ACTUALITAT)

—¿Recordas á n' en Pau Sevé, aquell bondadós marit que va moure tan burgit quan alló de sa mullé? Donchs ara l' home va recte y gasta barret de copa, y com que la sort li topa es fácil qu' aquest subjecte per bon camí sempre llauri...
—¡Apa, buenas, senyor Mauri!

—Y l' adroguer del cantó que ni menos sab escriure? Ha demostrat que sab viure perquè vol ser regidó. Com que te barra sobrada y á tothom sab moure intriga millorarà la botiga, y fins potser la fatxada será fácil que restauri...
—¡Apa, buenas, senyó Mauri!

—¿Coneix aquell cadiraire qu' ha passat tantas tragedias? Doncas ara escriu comedias y te fama de versayre. Regala de tant en tant cadiras á un empresari, y com que l' estafalari crech que te diné sobrant, molts actors á ell van á raurhi...
—¡Apa, buenas, senyor Mauri!

—Me 'n vaig, per que son las set y jo tinch cita donada á n' aquí la cantonada ab un tipet... ¡quín tipet!

Fem molt bonica parella quan els dos anem plegats, llensa la gracia á grapats y tinch confiansa que ella á la ratera ha de caurhi...

—¡Apa, buenas senyor Mauri!

SALVADOR BONAVÍA.

LA «BROMA» DEL GAS

Acte primer.

Calor, alegría, actituts decididas.

La comissió aixeca la llumanera de la protesta y 'ls gremis, entussiasmats, aplaudeixen unánimement.

—Hem vist á las Companyías.

—¿Qué han dit?

—Que ho senten molt, pero que 'ls es imposible tornar endetrás.

—¿No volen suprimir l' augment?

—Sembla que, ben demanat, arribarían á treurens dos céntims.—

Xiulets, crits d' indignació, escándol.

—¡Aixó es burlarse dels consumidors!

—¡Rebaixar dos céntims es no rebaixar res!

—¡Diguéu á las Companyías que 'ls donguin á un pobre!—

La comissió, casi cayentli la baba, se 'n va al bulto.

—¿Es dir qu' esteu resolta á tot?

—¡A tot!

—¿Fins á quedarvos á las foscas?

—¡Fins!

—Pues á sentar conclusions. «Los gremis retxassan la mesquina rebaixa de dos céntims que 'ls ofereixen las Companyías. Los gremis volen la desaparició complerta dels sis céntims d' augment. Los gremis no gastarán gas hasta conseguir lo que 's proposan.» ¿Es aixó lo que desitjéu?

—¡Sí, sí! ¡Visca la comissió!

—¡Viscan los gremis!

—¡Visca 'l petroli y las espelmas!—

Davant d' aquest espectacle, las Companyías no tremolan. Al contrari; 's miran, riuhen y 's fan l'ullet.

Ó RODA 'L MON Y TORNA AL BORN

—Me sembla que no hi fet mala compra.

—¡Ay, ay! Aquest animal deixa.

—¡Si qu' es el meu caball! ¡Aga-féulo!

—¿Qué me 'n dius de la funció?
 —Que tot aixó acabarà en un pastel.
 —¿Quí 'l farà?
 —¿Quí ha de ser? ¡La comissió!

Acte segon:

La mateixa decoració, 'ls mateixos personatjes...
 Lo únich que ha canviat es la temperatura.

Parla la comissió:

—Senyors: Aixó está arreglat....

(Moviment d' extranyesa.)

—Sí senyors, arreglat. Las Companyías s' avenen á rebaixarnos dos céntims durant dos mesos, y á primer de Febrer....

—¿Qué?

—Podrán, si volen, tornar á carregá 'l gas en la forma que millor els sembli.

(Tres ó quatre indivíduos cauhen desmayats. El sentit comú obra la porta y desapareix.)

—¡Aixó es una engallinada!

—¡Per aquest viatge no necessitavam alforjas, ni llumaneras!

—¡Tornéunos el ral, que no volém mes comedia!—

La comissió (ab molta energia:)

—Es que si las Companyías se reservan el dret de tornar á encarir el gas, nosaltres també 'ns reservém el de tornar á no encéndrel.

(Explossió de riallas.)

—¿De veras? ¡Ara veyéu quí ho diría! ¿Ja n' están ben segurs d' aixó?

—En fí: 'ls vots ho han de resoldre. ¡A votar!—

Y efectivament, per *minoría* de vots queda aprobat l' arreglo de la comissió.

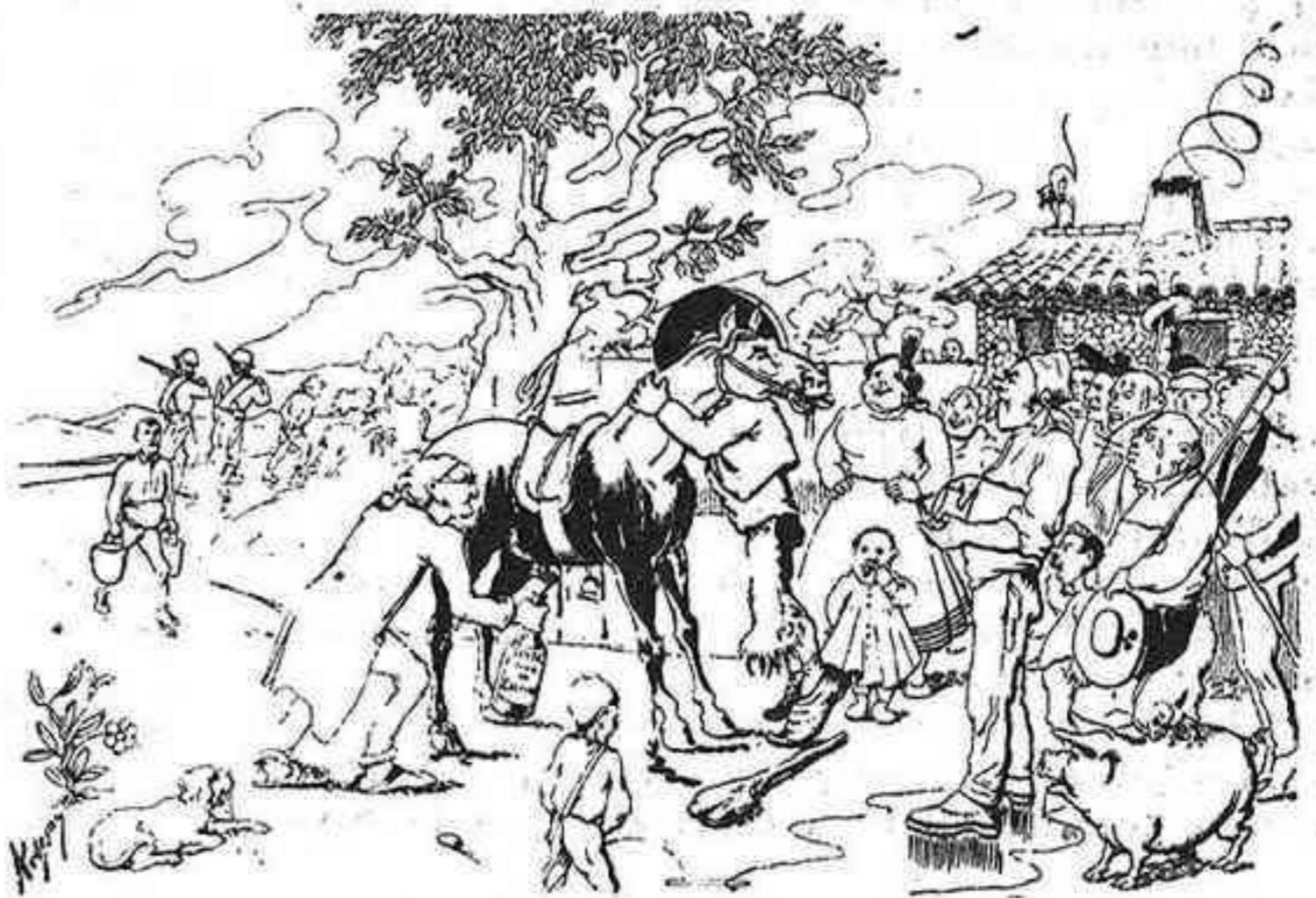
Acte tercer.

L' acte tercer no 's representarà fins d' aquí á alguns mesos: probablement la vigilia de la Candelera.

Las Companyías voldrán tornar á la carga, pretextant que 'ls cambis han tornat á pujar y que las cosas van mes malament que may.

La comissió intentarà reproduhir la *huelga*.

Y 'l públich no se l' escoltará, pensant, y ab rahó que per anar á fer el bestia uns quants días no hi ha necessitat de *huelgas* ni comissions.

—¡Pobre *Diamante*! ¡Al fí tornas als meus brassos!

Ja ho diu el ditxo:

«Dels pecats de las comissions, els pobles ne van *geperuts*.»

Y ademés, hi ha alló:

«Nunca segundas partes fueron buenas.»

MATIAS BONAFÉ.

RIMA

Anavas pel passeig tota orgullosa,
 enjorada, elegant,
 quan de sopte 't digué una pobre nena
 allargante la ma:
 —Tinch lo pare á presiri, y ¡ay! la mare
 ¡pobreta! pateix fam;
 per ella caritat bona senyora
 que Deu li pagarà.—
 Quan vas mirar aquella criatura
 de malaltís semblant,
 per primer cop tos ulls, des que 't coneixo,
 vaig veure humitejats.

Ja sé com ho haig de fer perque m' escoltis,
 perque 'm tinguis pietat.
 Agenollat á los teus peus, hermosa,
 te diré baix, molt baix:
 —Tú m' has robat lo cor, y sense ell, l' ánima
 está ja agonitzant;

per ella caritat, videta meva,
que Deu t' ho pagarà.

SURISENTI.

LLIBRES

CUENTECILLOS AL AIRE, por JOSÉ ZAHONERO.—Forma l' volúm 60 de la popular *Colección Diamante*. Zahonero fá bon paper entre 'ls principals escriptors que han pres part en la escullida *Biblioteca*, per ser un dels qu' en la moderna literatura castellana brillan més avuy, principalment en lo género narratiu.

Sas condicions característiques apareixen de relleu en l' aplech que porta 'l títol de *Cuentecillos al aire*. Son los més de aquests qüentets hermosos quadros pintats ab notable vigor d' istil que traduheix de una manera admirable lo temperament literari del Sr. Zahonero, mes amich de la concisió gráfica y expressiva que de postissas galas retóricas. Tot lo que narra está fundament sentit y 's graba en la atenció del lector, ab la fermesa de un aygua fort. Si afegim á unas tan excelents condicions l' interés que revesteixen la major part dels divuyt traballs que componen el volúm, trobarém que no será l' ayre 'l que s' emporti 'ls *cuentecillos*. L' autor pot tirarles al ayre, com lo pagés la llevar; pero la llevar germina y dona fruyt.

COLECCIÓN DE TIPOS por LUÍS TABOADA.—Es l' últim volum que fins ara s' ha publicat corresponent á la mateixa *Colección Diamante*. Després de la nota seria, representada per en Zahonero, la festiva, la acentuadament cómica que conta á n' en Taboada com á un de sos cultivadors més aixerits. La gracia y 'l bon humor brollan á dojo de la seva ploma incansable. ¡Bé n' escriu d' articles, que la premsa diaria s' apresura á divulgar, y á pesar de tot la vena no se li agota may! Sempre troba en Taboada 'l costat ridícul dels tipos, de las costums, dels fets y 'l senyala ab una bona sombra que no cessa un sol instant. Desde la primera ratilla no hi ha lector que no 'l reconegui, y reconeixentlo no hi ha tampoch qui una vegada llegida la primera, no arribi á la última ab verdadera delectació y sense ni menos adonarse'n.

Colección de tipos conté una trentena d' articles escullits vessant tots ells xispa y humorisme, de tal manera que 's fa sumament difícil dir d' entre ells quin es el millor.

NAPOLEÓN III, por IMBERT DE SAINT-AMAND.—La casa Montaner y Simón ha obsequiat als lectors de la *Ilustración artística* ab lo primer volúm de una obra, que á Fransa, ahont sigüé publicada, ha tingut lo privilegi de eridar poderosament l' atenció del públich. Es de creure que no despertará aquí á Espanya menos interés. Vintivuyt anys han passat ja desde la cayguda del imperi napoleónich, y es aquesta l' época més á propósit pera escriure l' historia del personatge que 'l representá, puig viu encare 'l recort dels seus actes públics y privats qu' explican sas grandesas y sas miserias.

L' autor de aquest treball demostra possehir dos condicions inapreciables per aquesta classe d' estudis: un coneixement perfecte del assumpto que tracta y una notable imparcialitat.

Altres llibres rebuts:

Enfermedades de los huesos.—Su curación sin operaciones quirúrgicas, por el tratamiento de D. José Garcerá.—Valencia.—Imp. de J. M.ª Alpuente.

Lo Senyor Mauri, pessa cómica de circunstancias en un acte y en vers, original de Salvador Bonavía y Angel Rius y Vidal. Edició ilustrada ab dibuixos de J. Lago y J. Robert P.—Forma part de la *Galeria Cómica Catalana*.

Los Pilletes, melodrama en 5 actes y 12 cuadros y en prosa, original de Lluís Millá y L. Suñer Casademunt.—Estrenat en lo Teatro Circo Español (Barcelona) la nit del 23 de Abril últim.

RATA SABIA.

L' ESTRENO DE LA SENMANA

El drama *Angela* del Sr. Nogué y Roca estrenat á *Romea*, millor que un drama propiament dit, es la condensació en tres actes de un pensament novelesch, ab alguns epissodis de mes ó menos efcte teatral, pero sense situacions emanadas de un verdader conflicte dramátich. Aixís la protagonista 's presenta com un ser enterament passiu. En l' acte primer el seu xicot l' abandona: en lo segon se limita á compareixer com de passada, en lo balneari ahont se troba aquell, ja casat ab una dona rica y aburrit y malalt. Darrera meu, un espectador de bona fé, deya en veu baixa:—Ara 's trobarán, y ja veuréu quina escenassa!

Y en efecte, la gran escena no hi es, y res perdria 'l desenvollop de l' acció, sense que Angela aparegués en lo balneari.

Reapareix sols al final de l' obra, convertida en germana de la caritat, tenint ocasió de recullir l' últim suspir del home que va deixarla, y pel qual té en aquells crítichs moments paraulas de consol y de conformitat cristiana. A tan senzills epissodis queda reduhida la seva intervenció en lo drama.

En Modest passeja massa la seva afecció de cor, durant dos actes enters, perque no dongui pena al públich, mes y mes vejentlo tractat ab tan cruel desconsideració per part de la seva muller y fins de la seva filla. Y en Joan, ab sos afanys de venjansa, alimentatts per espay de tants anys y reduhits á cortejar á la muller de 'n Modest, resulta un tipo altament convencional y que no té res de psicológich. A ser un home capás de sostenir per tan llarch espay de temps la fatlera de una venjansa per altra part completament injustificada, no s' hauria casat ab una dona vella y rica. Aquest rasgo de positivisme excluheix per complert lo carácter romántich que implica son venjatiu projecte.

Aquests son, en concepte nostre, y breument compendiats, los defectes capitals de l' obra. Per lo demés lo senyor Nogué 's revela en ella autor dotat de certas condicions molt apreciables. Dialoga ab notable facilitat, y exposa de una manera elara, sent un exemple de lo que dihem casi tot l' acte primer, molt superior als dos restants. Per alcansar un triunfo legitim, que no s' ha de confondre may ab el que 's deu á la benevolencia de unas quantas dotzenas de amichs, no li falta al Sr. Nogué sino trobar un bon assumpto, sentirlo bé y desenvollopá ab plena sinceritat, es á dir, prescindir en absolut, per moure als personatjes, del cordillet—de la *ficelle*, com dihen els francesos.—Algunas escenas cómicas bastant ben arrodonidas demcstran així mateix la ductilitat del seu talent.

En l' execució 's distingí de una manera especial lo senyor Borrás, que 's veu qu' estudiá ab l' afany laudable de afiansarse en lo primer lloch de la escena catalana. Molt bé la Sra. Mena, ab tot y ser son paper tan curt y privat de desenvollop. Y tant la Sra. Clemente com las Sras. Monner y Delhom; lo mateix lo Sr. Soler que 'l Sr. Fuentes, é igual diriam del Sr. Santolaria si conseguís matisar una mica mes la emissió de la veu, contribuiren al excelent conjunt de la representació.

INAUGURACIÓ DE TEMPORADA

L' efectua dissapte 'l Teatro Principal. Lo Sr. Llanas, autor y empresari á la vegada, omplí casi tot lo programa de las primeras representacions ab obras de la seva cullita, que sigueren escoltadas ab gust y aplaudidas.

A continuació ha reproduhit lo celebrat drama de 'n Modest Urgell: *Lluny dels ulls, prop del cor*, renovantse l' éxit que tingué l' any passat al estrenarse.

Esperarém á que s' estreni alguna obra de importancia pera parlar de aquest teatro ab l' extensió deguda. Sabut es que la present secció de nostre senmanari 's nudreix principalment de las novedats que s' ofereixen.

L' OPERA

En lo teatro de *Novedats* s' ha posat en escena *Roberto el diávolo*. La de Lerma va lluhirs'hi de debó. No tant el tenor Engel que lluyta ab grans inconvenients per acomodar

LA TORNADA DEL CASSADOR (Dibuix de O. JÚNYENT.)

—¡No 'm sent, pobreta!... Com que no 's pensa que jo torni avuy...

las sevas facultats á la tessitura del protagonista. En quant al baix Sr. Riera va fer un Beltramo massa fret, molt poch diabòlich.

Lo comprimari Sr. Oliver va portarse com un verdader artista.

Coros, orquesta, banda y hasta 'l ball, molt bé.

L' inconvenient de la representació no sigué altre que 'l recort, viu encare en la memoria de molts filarmònichs que assistiren al teatro, de l' época en que 'l Roberto figurava en lo repertori, sent l' ópera de proba de molts y celebrats artistas. Els rumbos del dra na lírich son avuy molt distints, y per aixó la majoria dels cantants, al interpretar las obras vellas se troban tan fora del seu element, com els peixos fora de l' aygua.

De totas maneras, fent abstracció de comparacions y de recorts, el Roberto de Novedats resultá molt *comme il faut*, proporcionant al mestre Goula una nova ocasió de lluhir sa dominadora batuta.

Dimars, benefici de 'n Blanxart ab *Rigoletto*. El teatro plé de gom á gom. Un contratemps que produhí gran agitació en lo públich, sigué l' aparició del tenor Gianini, que materialment no podia cantar. Els metjes digueren que sí, l' autoritat escudada ab lo parer dels metjes, l' obligá á presentarse en escena... ¡y allí fué Troya!

Per fortuna 'l jove tenor Sr Ribas, alumno del Conservatori, 's trobava en lo teatro y 's prestá á sustituirlo, sortintne per cert molt ben lliurat y aplaudit en alguns passatjes, á pesar de la emoció que 'l dominava y de no haver pogut ensajar. Artista principiant dotat de qualitats molt apreciables, que en alguns teatros de Italia li sigueren reconegudas durant l' última temporada, desitjariam veure'l treballar en condicions mes normals que las del dimars á la nit, en la seguretat de que 'l públich sabria apreciarlas degudament.

Per descriure la magistral manera que té en Blanxart de interpretar *Rigoletto* necessitariam un llarch espay de que no podém disposar. Pochs barítonos avuy dia podran passarli la má per la cara. Aixís res té d'extrany

que 'l públich li prodigués una serie de entusiastas ovacions, que 's renovaren al final de la funció quan per correspondre als seus admiradors, cantá algunas pessas entre ellas la *Cotta dei bardi* del Tanhäuser y *La Voreta del mar* del Sr. Borrás y Palau, de una manera admirable.

La Sra. Huguet féu com sempre primors ab sa garganta privilegiada. ¡Ella sapigués terlos també ab el cor!

GENERO XICH

A *Eldorado* s' ha reproduhit la graciosa sarsueleta: *En las astas del toro*, que bé pot arrostrar la comparació ab las produccions mes celebradas del género que avuy priva.

Per aquesta nit está anunciada la primera representació de una nova obra titulada: *La Batalla de Tetuán*.

Ja veurém si aquesta batalla 's guanya.

** Al Granvia continúa aixoplugantlo *La buena sombra*.

Dels mateixos autors de aquesta afortunada producció es l' obreta titulada *La reja*, qual próxim estreno vé anunciand l' empresa.

TIVOLI CIRCO-EQUESTRE

La filla de la mestressa de la casa, Sta. Alegria, tingué divendres de la senmana passada una funció de benefici notablement combinada. En ella hi prengueren part els principals artistas, y la beneficiada alcansá un gran éxit ab sa *dansa serpentina* á caball; espectacle que produheix un hermosíssim efecte.

N. N. N.

BUSCADORS DE BOLETS

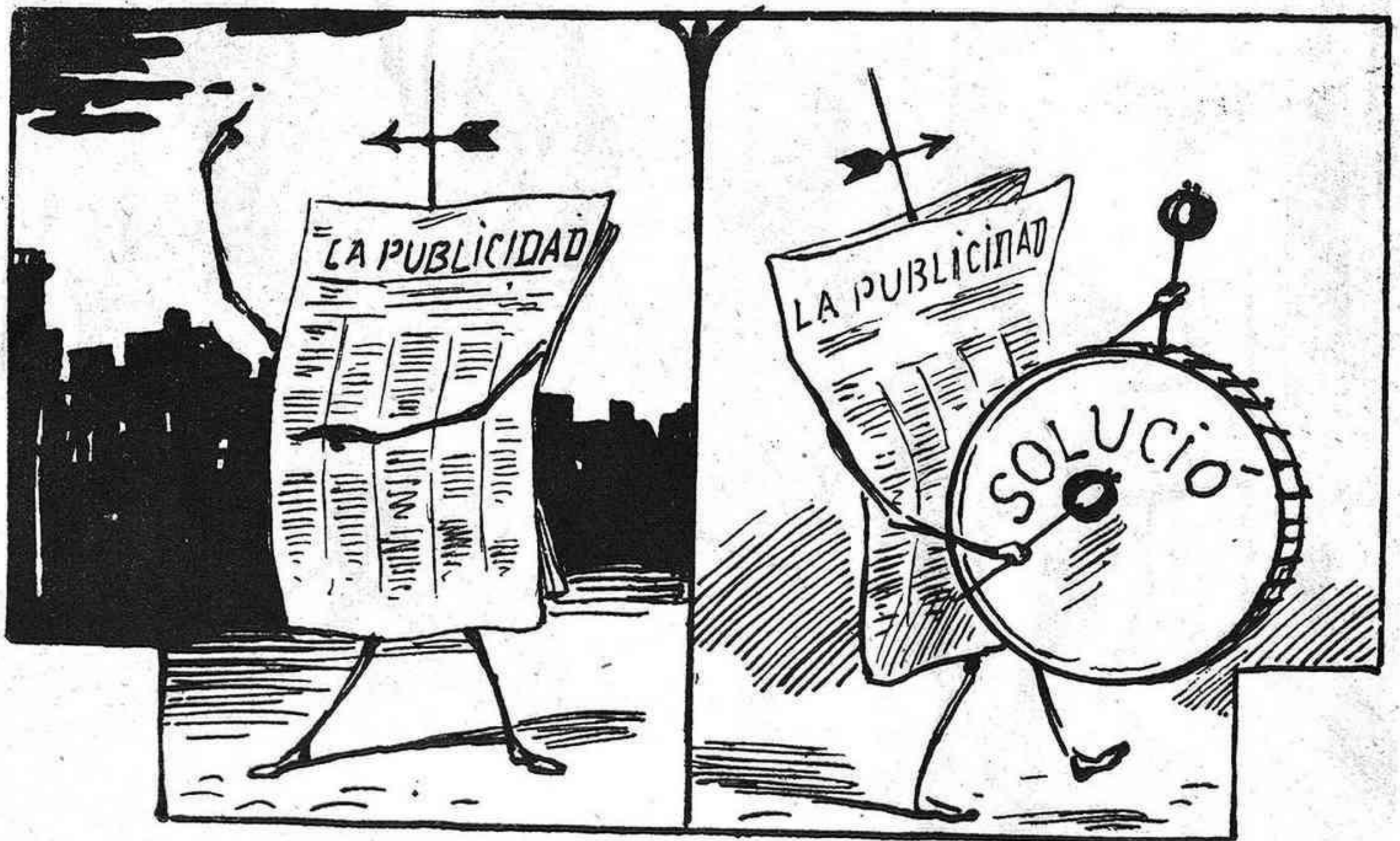
Que m' agrada una tempesta
d' aygua al vení 'ls primers frets,
per qué així un hom á la festa
pot anar cercar bolets.

Jo quan deixo Barcelona,
y puch respirá una estona

LA HUELGA DEL GAS

AVANTS

DESPRÉS

“Las Compañías del Gas han de comprender que el dinero ganado á fueza de sudores por los industriales barceloneses tiene otro destino que el de pasar á *decorar* sus repletas cajas sociales.”

(*La Publicidad*, 8 d' Octubre.)

TERMINÓ LA QUESTIÓN DEL GAS (I)

“Celebramos que se haya llegado á una fórmula de conciliación.”

(*La Publicidad*, 14 d' Octubre.)

l' ayre del bosch, soch felís.
Si la dona m' acompanya
se converteix la montanya
en delitós paradís.

Ella porta la cistella
que la sol umplí á Sarriá:
compra allá alguna costella,
butifarra blanca y pa.
Pel vi jó porto una bota
que faig umplírmela tota:
n' hi caben quatre porrons,
y á casa torna escurada;
mes per aixó cap vegada
hem baixat á tomballons.

¿Ja hem comprat? A Vallvidrera
pujém á peu ella y jo:
coneixém tant la dressera
que no 'ns fa fret ni caló.
Essent dalt, deixém la plassa,
y baixém ab gran catxassa
á la font del Fero. Allá
reposem sobre la molsa;
ne bevém cinch de la dolsa,
y preparém l' esmorzá.

— Comensa aná á plegar llenya
— diu la dona — ¡au! gandulot —
lo qu' es á casa no 'm renya,
pro allá m' ho deixo dir tot.
Al bosch tot m' ho preneh á guassa,
y es que ni sé lo que 'm passa
de content. Veyent lo goig
que fan sobre las graellas
aquellas grossas costellas,
salto y ballo com un boig.

Y ¡ay! quan á menjar comenso
semblo un empleat de nou:
n' he menjat una, l' os llenso
y tórnahi que 'l foch ja 'n cou,
aprop la bota adorada,
que 's veu sovint apretada
per escorre aquell such bó
que du sanch nova á las venas;
lluny del mon y lluny de penas
¿Quí n' es més felís que jó?

¿Ja estém tips? Donchs aixecarse
y vinga buscar bolets,
pro n' hi ha per desesperarse.
¡Que son perseguits pobrets!
Si n' hi veurán de colladas
de gent per las fondaladas
que van cercant rovellóns;
per aixó nostras surtidas
solen resultar fallidas:
ne trobém molt poch... de bons.

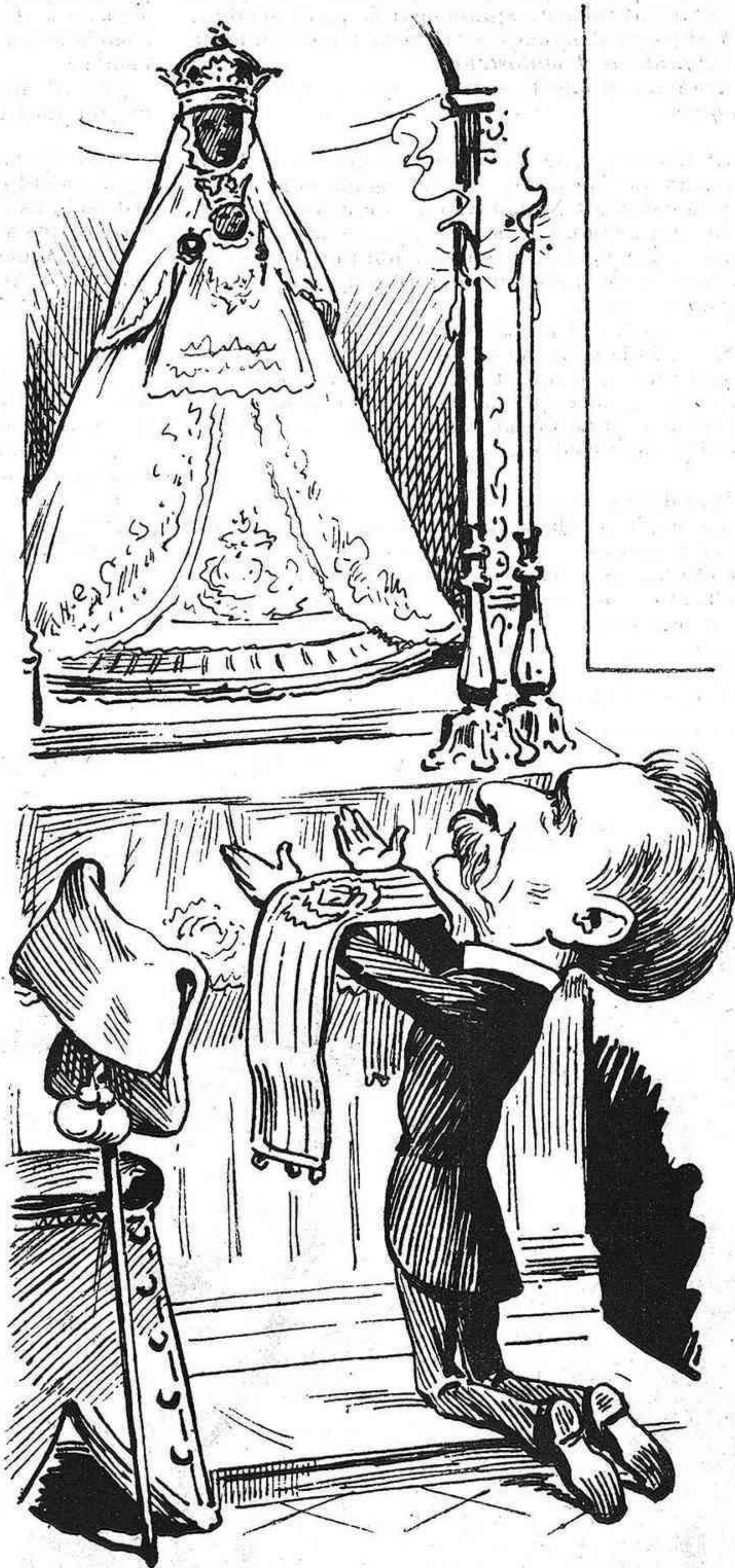
Y es que tant jó com la dona
de buscarne no 'n sabém,
que 'ls que som de Barcelona
trepitjantlos no 'ls veyém.
Mes ¿qué hi fa? Un respira l' ayre
menja, y per no cansars' gayre
se deixa aná al mitj d' un bosch.
Hi fa quatre tombarellas,
y un xiquet calent d' orelles
torna á casa al ferse fosch.

L' AVI RIERA.

ESQUELLOTS

Ja fa algún temps que las sessions del Ajuntament que haurían de tenir efecte 'ls dimecres de cada senmana, s' aplassen pel divendres, celebrantse de segona convocatoria. D' aquesta manera 's poden pendre facorts siga 'l que 's vulga 'l número dels assistents.

EL PAGÉS Á MONTSERRAT

— Aceptéu aquesta ofrena,
Verge mil cops celestial,
y en pago de tal obsequi
¡lliuréume de pendre mal!

Aixís donchs, de l' actual corporació municipal se 'n pot ben dir un Ajuntament de divendres, qu' es lo mateix que si diguessem: Ajuntament de pega, Ajuntament infaust, Ajuntament de mala sombra.

Y si parlés llenguatge catalanista-floralesch ne diria: *Ajuntament malastruch*.

Ajuntament que fá malas y que mereix que 'l *truquin*.

El divendres de la senmana anterior s' havia anunciat que 's passaria per la bugada la roba bruta dels consums. No faltava qui 's creya que 'ls picadors jugarían un gran paper, y que las bugaderas s' arremangarian fins mes amunt del cotze, disposadas, si fos necessari, á arremengarse ademés alguna altra cosa.

Pero, contra lo que s' esperava no vá haverhi res de aixó. Ni la sanch va arribar al safreig, ni de l' aygua bruta que aquest contenia 'n van sobreixir mes que alguns esquitxos insignificants, de aquells que no deixan taca quan cauhen sobre una roba ja tacada ó molt confosa.

Dels discursos pronunciats pels indivíduos de la Comissió, 's deduheix que tots ho fan anar molt bé. Bé es veritat que la recaudació en lloch de augmentar va disminuint cada día de una manera aterradora. Tant que un regidor va assegurar que á fi del actual exercici presentaría un déficit de uns quatre milions de pessetas.

Pero per aixó no hi ha que apurarse. Si 's considera que 'l déficit podria ascendir á 8 milions, tro-

barém qu' encare se n' hi guanyan quatre. Lo gran que es pëndres las cosas tal com venen, y no encaparrarse per res. Mes tart ó mes d' hora bé s' hi arribará al día en que la vida á Barcelona 's fassi completament impossible per un gran número de familias.

¿Y qué? Millor per las que s' hi quedin, que aixís estarán mes amples.

El Sr. Samaranch, que ha vingut á ser dintre del Ajuntament el *leader* del partit conservador pantorrillesch, es l' únich que va descantellarse ab un discurs que s' hi podia sucra pa.

Sembla mentida que D. Benet no 's recordi del séu ofici. ¿Preguntan per qué? Homes, molt senzill: porque en lloch de vestir als morts, no fa mes que despullarlos.

¡Vaya un acudit parlar de lo que 's recauda avuy per distints conceptes, y de lo que hauria de recaudarse!... Pel ví... per l' oli... per la carn... per las gallinas... pels ous y per la llet. En los ous y en la llet sobre tot s' hi va entretenir llarga estona y ab extraordinaria complacencia.

Y 'ls comptes no li surten.

¿Y cóm li han de sortir, si fins va parlar de uns cabos del cos que havent vingut de Aragó y de Valencia, ab un esclap y una espartdenya 's troban que avuy no 's deixarian penjar ni per quaranta ni per cinquanta mil duros.

Ara figúrinse si 'ls cabos s' enriqueixen aixís ¿qué farán els golfos? Y sobre tot: ¿qué farán els brassos de mar?

**

AL QUARTO DE LA BAILARINA

—Sí, sí; paraulas y paraulas... (Pero per ara ningú 's treu cap estuig de la butxaca.)

LO SANT DE LA SENMANA

Verdaderament, tals coses se diuen sobre l'actual gestió municipal y especialment sobre l'administració dels consums, que n'hi ha per demanar que s'practiqui una investigació escurpulosa, fins á descubrir ahont s'amaga 'l gat, si es que 'l gat s'amaga en algun puesto.

Pero no haurían de ser las autoritats, lligadas per compromisos de partit, las que la practiquessen. Confíhis en tot cas aquesta delicada missió á homes serios y formals que representin la industria, 'l comerç, la propietat y 'l treball. Sí, senyors: hauría de haverhi en la comissió investigadora dignes representants de la classe obrera, qu' es la que mes directament sofreix las conseqüencias del desgabell, del desordre y de las filtracions que malbaratan el patrimoni de la Pubilla.

Aixís pot ser se descobriria 'l punt ahont radica 'l mal, y s'podrían pendre las degudas providencias per remediario.

Ja sé que hi haurá empleat del ram de consums, que dirá:

—Lo qu' es per mí ja poden fer lo que vulguin, que jo no tinch cap ceva que 'm fassi coure 'ls ulls.

—¿Y donchs aquella gran propietat que te á Seva?

—Dispensi : aquella no cou: al revés es molt dolça. Jo fins me 'n llepo 'ls bigotis.

Nostre amich lo conegut tallador D. Ramón Sanchis, soci que ha sigut de la casa Boix, ha instalat en la Rambla del Mitj, 25, primer, un nou establiment de sastreria, centro del bon gust y de la elegancia de Barcelona.

Rebo una carta pel correu interior, qu' en sustancia ve á dirme lo següent:

—«Ja haurá vist que alguns catalanistas han escrit á n' en Polavieja, y que agrahits á las promesas que 'ls hi ha fet el *general cristiano*, han resolt posarse á las sevas ordres.

•A veure, donchs, L' ESQUELLA com s' explica. Estich esperant ab ansia 'l próxim número per enterarme de lo que diu sobre 'l particular.»

Resposta nostra.

Sant Lluç, pintó, evangelista y ceballot modernista.

Poca importancia doném al fet que motiva la carta á que contestém. Els catalanistas no tenen res més que fer y s' entretenen pentinant al gat. Si ara li fan magarrufas, prompte se 'n cansarán, com se cansan de tot. O sino aquí está 'l rey Jordi, al qual després d' enviarli aquell missatge, no li han tornat á mirar la cara.

Además jo opino que pera poderse entendre ab en Polavieja, sería precis ó bé que aquest senyor se cambiés l' apellido, ó bé que 'ls catalanistas aprenguessin á pronunciar la jota castellana.

No: es impossible que may pugan anomenarse polaviejistas. Aquesta *jota* se 'ls atragantaria com un osset d' espinada de porch extremenyo. Y no han de ser tangamarusos que vulgan patir del gargamelló.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

COLECCIÓN DIAMANTE Acaba de salir el tomo 61 titulado **COLECCIÓN DE TIPOS** por **LUIS TABOADA** Ptas. 0'50.

Barcelona á la vista. 192 fotografías de la capital y sus alrededores encuadernada. Ptas. 8

La senyora de tothom. Per C. Gumá ab dibuixos de M. Moliné. Ptas. 0'50

FULLS DE LA VIDA. Per Santiago Rusiñol ab dibuixos d' en Pichot.. . . . Ptas. 7

ACTUALIDADES

DON JUAN TENORIO

DRAMA RELIGIOSO FANTÁSTICO

por **D. JOSÉ ZORRILLA**

Precio 2 pesetas.

EL NUEVO TENORIO

LEYENDA DRAMÁTICA

EN 7 ACTOS, EN PROSA Y VERSO, ORIGINAL DE

JOAQUÍN M.ª BARTRINA

Y

Rosendo Arús y Arderiu

4.ª edición

Precio 2 pesetas.

EN JOANET Y EN LLUISET

PARODIA DE

DON JUAN TENORIO

EMPESCADA PER

SANALL Y SERRA

ab dibuixos de **F. Gómez Soler**

Preu 2 rals.

La próxima senmana dia 28

LA
ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

Estará dedicada á la festa dels

MORTS

Lo número anirá ilustrat profusament ab dibuixos y fotografías, tot adequat á la diada y fet expressament, per l' objecte á que va destinat lo número.

Apesar de la espléndides de la ilustració costará lo de sempre: **10 céntims.**

1899

ALMANACH

DE

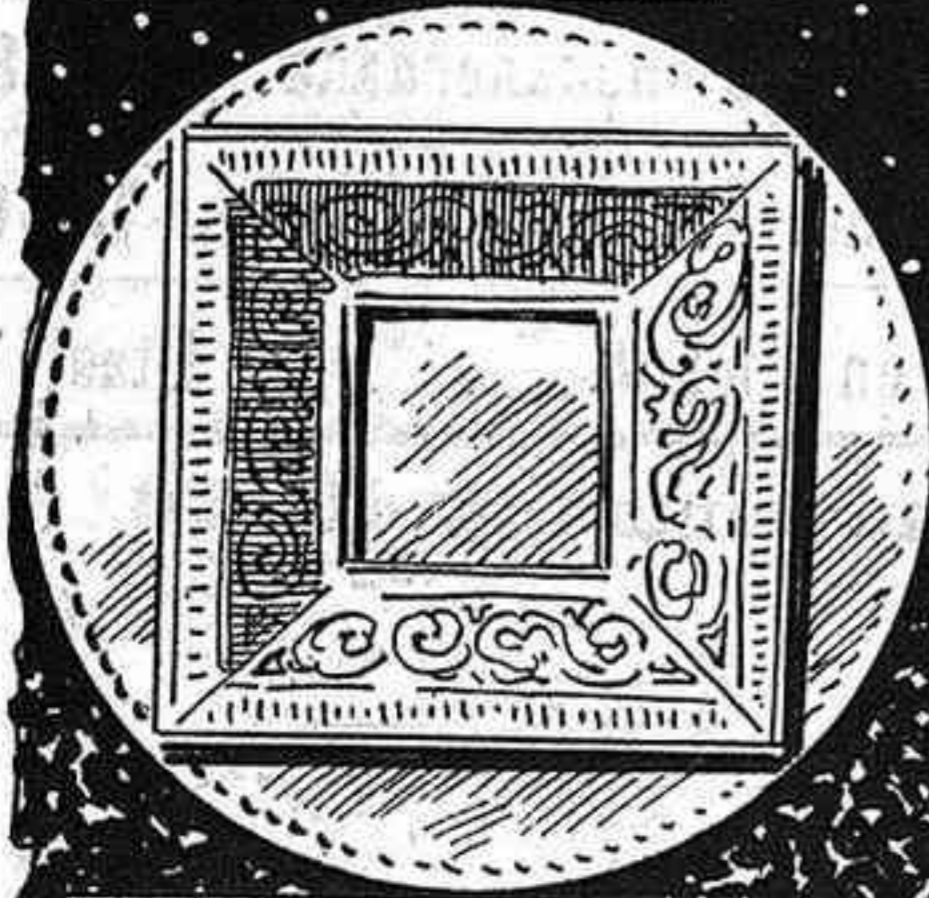
LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Está en prensa

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas

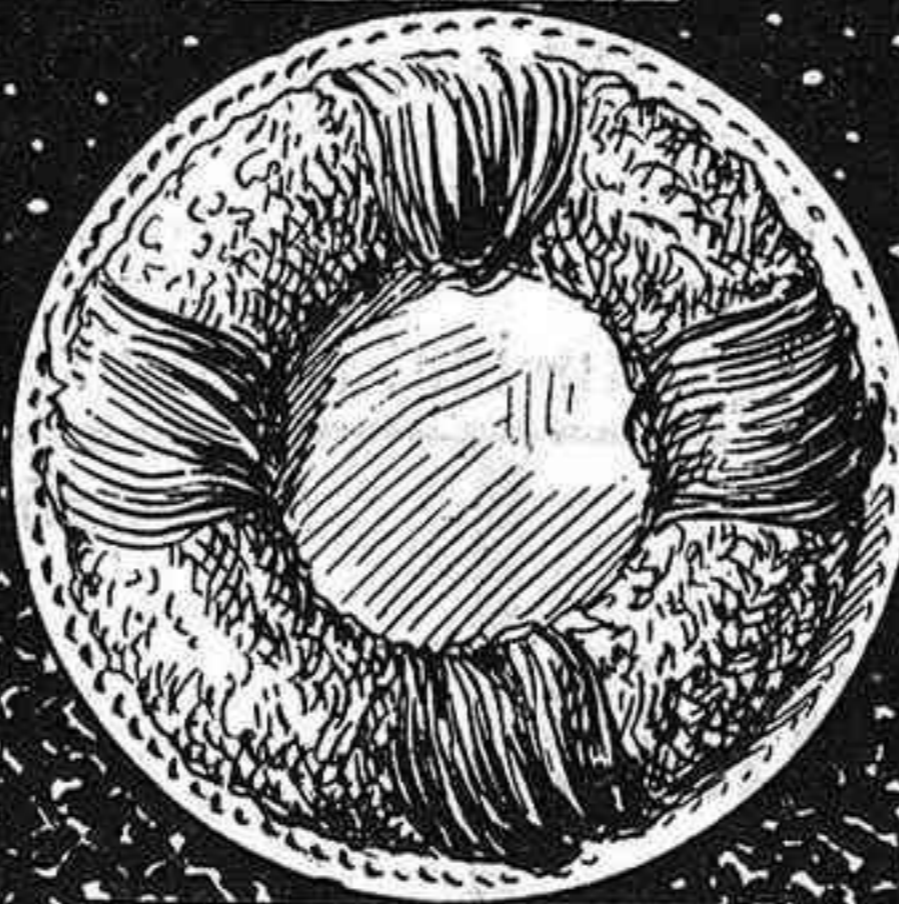
SISTEMA MONETARI UNIVERSAL (per R. MIRÓ.)

ALEMANIA

UN MARCH

DINAMARCA.

UNA CORONA.

PERÚ.

UN SOL.

PORTUGAL

CERDENYA

UN PESO

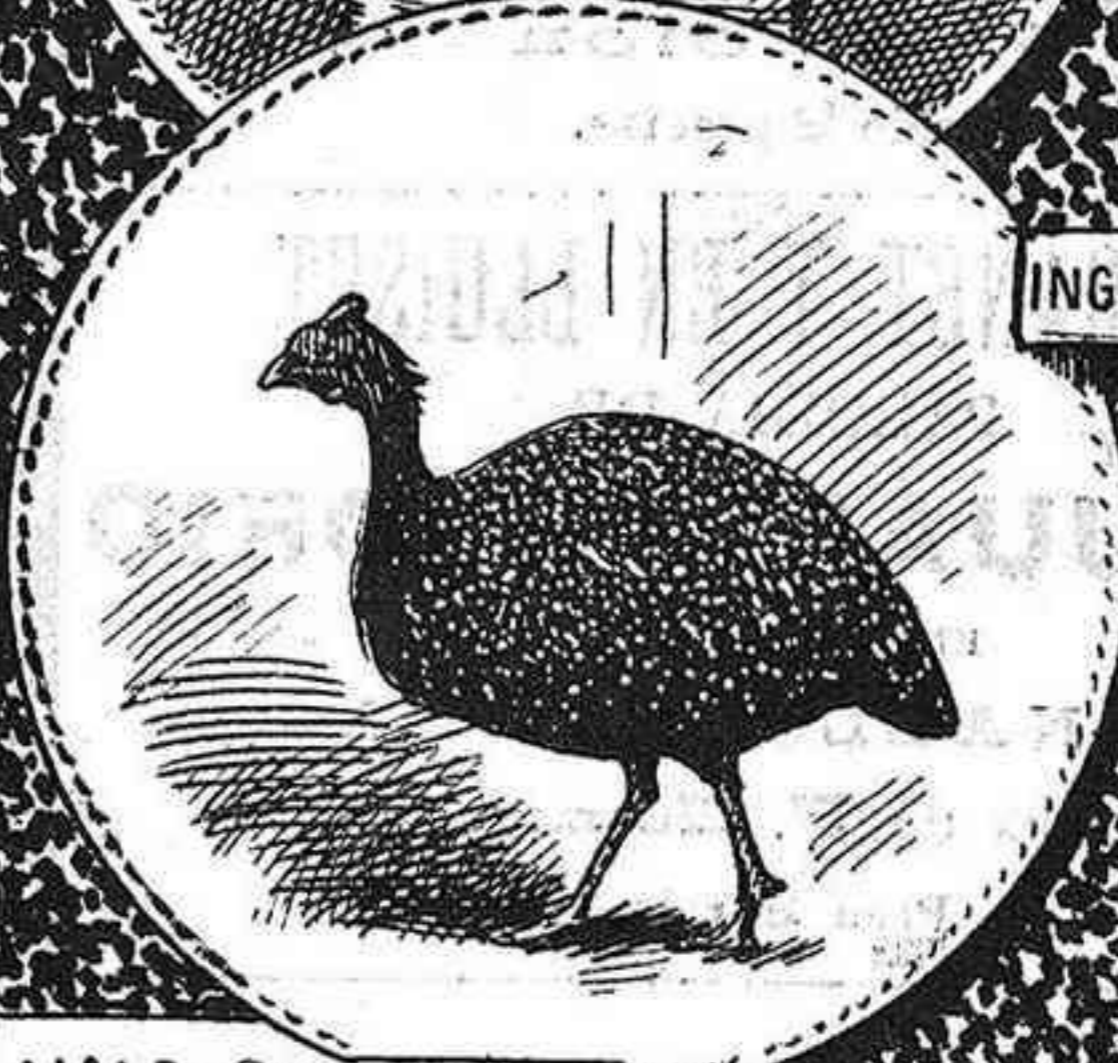
CUBA

UNA PISTOLA

UNA GUINEA

INGLATERRA

ITALIA.

AUSTRIA

ESPANYA

UNA LIRA.

UN FLORÍ.

PERROS.

Lo quid d' aquestas mostras ¿no veuhen ja quin es?
Que per tenir moneda no cal tenir diners.

Miró